

Με τους παρτιζάνους του Τίτο να πλειοψηφούν, η εθνοσυνέλευση των Γιουγκοσλάβων κήρυξε τον βασιλιά έκπτωτο και ανάγγειλε τη δημιουργία της Ομοσπονδιακής Λαϊκής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας. Ήταν 29 Νοεμβρίου του 1945. Ομόσπονδα κράτη ανακηρύσσονταν η Σερβία, η Κροατία, η Σλοβενία, η Βοσνία - Ερζεγοβίνη, το Μαυροβούνιο και η Μακεδονία. Με πρωτεύουσα τα Σκόπια, η «Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας» γεννήθηκε με τη σύμφωνη γνώμη της Βουλγαρίας και τη σιωπή της Ελλάδας, όπου οι ιθύνοντες είχαν άλλα πιο επείγοντα θέματα να τους απασχολούν.

Λιγότερο από μισόν αιώνα αργότερα, στις 24 Ιανουαρίου του 1991, η βουλή των Σκοπίων ψήφισε τη διακήρυξη ανεξαρτησίας από την ομοσπονδιακή Γιουγκοσλαβία, με την ονομασία Δημοκρατία της Μακεδονίας και με εδαφικά όρια λίγο μεγαλύτερα από εκείνα της αρχαίας Δαρδανίας. Τότε, ονομάστηκε έτσι από τους Δαρδάνους ή Δαρδάνιους, λαό ιλλυρικής καταγωγής, που εγκαταστάθηκε εκεί στα 274 π.Χ. και διακρίθηκε σε θέσεις μισθοφόρων των Ρωμαίων. Οι σημερινοί κάτοικοι, ούτε Δαρδάνιοι είναι ούτε Μακεδόνες. Μεταβαπτίζοντας όμως τη Δαρδανία σε Μακεδονία, πήραν οι ίδιοι το όνομα Μακεδόνες, ακολουθώντας αντίστροφη πορεία, αφού, όταν πρόκειται για εθνικές ονομασίες, οι τόποι παίρνουν το όνομα των λαών που τους κατοικούν και όχι οι λαοί το όνομα των τόπων.

Στις 6 Ιανουαρίου του 1992, ένα χρόνο μετά την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας τους και μόλις πενήντα ημέρες μετά την ψήφισή του, με απόφαση του κοινοβουλίου, τροποποίησαν το νέο σύνταγμά τους προσδιορίζοντας ότι δεν έχουν εδαφικές διεκδικήσεις, σέβονται τα υπάρχοντα σύνορα και δεν προτίθενται να επέμβουν στις εσωτερικές υποθέσεις γειτονικών χωρών. Τον Νοέμβριο του 1995, άλλαξαν και τη σημαία τους, ώστε «να μη θυμίζει τον ήλιο της Βεργίνας». Σκοπιανοί και Έλληνες «τα βρήκαν σε όλα εκτός από το όνομα». Μόνο που «τίποτα εκτός από το όνομα» δε θα ενοχλούσε την επίσημη Ελλάδα. Όπως, «τίποτα εκτός από το όνομα» δε θα ενοχλούσε την Ιστορία. Για άλλους λόγους.

Στα μέσα της δεκαετίας του '70, πολλή φασαρία έγινε για το πότε έζησε ο άνθρωπος των Πετραλώνων, στη Χαλκιδική. Το κρανίο που βρέθηκε στη σπηλιά, δίχασε τους επιστήμονες. Η ενθουσιώδης πλευρά, που εκφραζόταν από τον ανθρωπολόγο Άρη Πουλιανό, το

τοποθετούσε γύρω στα 700.000 χρόνια πριν από την εποχή μας. Η πιο συντηρητική άποψη, που απηχούσε τις θέσεις του καθηγητή της Παλαιοντολογίας Ιωάννη Μελέντη, στάθηκε στα 250.000. Και οι δυο θέσεις πρόβαλαν δυνατά επιχειρήματα και κονιοροποίησαν την παλαιότερη χρονολόγηση που ήθελε να έχει το κρανίο ηλικία 75.000 χρόνων.

Όπως και να 'χει το ζήτημα, η γυναίκα στην οποία ανήκε το κρανίο, είναι ο πρώτος «γνωστός» μας άνθρωπος που πέθανε στη γη της Μακεδονίας αγναντεύοντας το Αιγαίο. Από τότε ως σήμερα, πολύ νερό κύλησε στα ποτάμια που αυλακώνουν τη γη, ανάμεσα στην Πίνδο και τη Ροδόπη. Γύρω στο 9.000 π.Χ. πρέπει να έζησε ο άνθρωπος που πέθανε σε μια άλλη σπηλιά. Στο Φράγγθι της Αργολίδας. Ο σκελετός του είναι ο παλαιότερος πλήρης, που ξέρουμε. Πέθανε κι αυτός αγναντεύοντας το Αιγαίο.

Ήταν γύρω στα 6.000 χρόνια π.Χ. όταν αναπτύχθηκαν οι πολιτισμοί της εποχής του Λίθου στο Φράγγθι της Αργολίδας, στην Άργισσα της Θεσσαλίας και στη Νέα Νικομήδεια της Δυτικής Μακεδονίας. Και οι τρεις με κοινά χαρακτηριστικά: βοσκούσαν αιγοπρόβατα, καλλιεργούσαν μονόκοκκο και δίκοκκο σιτάρι, φακές, μπιζέλια, λαθούρι και κριθάρι. Μόνο που οι άνθρωποι στη Νέα Νικομήδεια γνώριζαν και την κεραμική κι έφτιαχναν ως και πήλινα κουτάλια. Πήλινα εργαλεία έφτιαχναν τα ίδια χρόνια και οι άνθρωποι που ζούσαν στην Άνζα, μian άλλη περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας. Όμως, ο πολιτισμός της Άνζα έμοιαζε πιο πολύ με αυτόν του Σέσκλου, κοντά στο Βόλο. Όλ' αυτά, γύρω στο 6.000 προ Χριστού, 8.000 χρόνια πριν από την εποχή μας.

Αναζητώντας ο ερευνητής αρχαίους πολιτισμούς, όσο πίσω, μέσα στον χρόνο, του επιτρέπουν οι γνώσεις μας να φάξει, δεν μπορεί παρά να σκοντάψει σε ομοιότητες και κοινά χαρακτηριστικά που δένουν τους κατοίκους της Μακεδονίας, της Θεσσαλίας και της Πελοποννήσου. Ομοιότητες στην κουλτούρα, στις συνήθειες, στις γνώσεις, στη λατρεία, στη γλώσσα, στα τοπωνύμια: Πηνειός ποταμός στη Θεσσαλία και τη Μακεδονία, Πηνειός και στην Ηλεία. Άργος στη Μακεδονία, Άργος και στην Πελοπόννησο. Κι αυτό το Άργος είναι που έβαλε το πρώτο αρχαίο ερώτημα: Από την Πελοπόννησο ξεκίνησαν οι Μακεδόνες κι έφτασαν στη Μακεδονία; Ή από τη Μακεδονία κατέληξαν στην Πελοπόννησο; Λάθος δίλημμα πάνω σε μια σωστή προϋπόθεση: την κοινή καταγωγή.

Αυτή την κοινή καταγωγή είναι δύσκολο να την ανιχνεύσουμε στα βάθη των αιώνων της Εποχής του Λίθου. Ίσως είναι δύσκολο ακόμα και να την επικαλεστούμε. Όμως, τα προϊόντα

της ανθρώπινης δράσης είναι εδώ. Οι ομοιότητες και τα κοινά χαρακτηριστικά, όσο πίσω κι αν πάμε, ένα φωνάζουν: οι κάτοικοι της γης ανάμεσα στην Πίνδο και τη Ροδόπη ταίριαζαν πάντα με τους κατοίκους της Θεσσαλίας και της Πελοποννήσου. Όποιοι κι αν ήταν αυτοί. Όπως κι αν λέγονταν. Κι αυτό είναι τόσο αληθινό, όσο και η διαπίστωση του Χάμοντ, καθηγητή στο πανεπιστήμιο του Μπρίστολ, ότι «η εκάστοτε ισχυρότερη δύναμη στη χερσόνησο του Αίμου φιλοδοξούσε να εξουσιάσει αυτή τη γη». Κι ο Χάμοντ - στον τόμο «Μακεδονία» της Εκδοτικής Αθηνών - μιλά για τον Η' αιώνα π.Χ. Και η πρώτη γνωστή σ' εμάς δύναμη, που θέλησε και κατάφερε να εξουσιάσει αυτή τη γη, είναι ένα από τα αρχαία ελληνικά φύλα: Οι Μακεδόνες. Γι' αυτό άλλωστε και το όνομα Μακεδονία. Που σημαίνει «χώρα των Μακεδόνων».

Πούθε ξεφύτρωσαν αυτοί; Ο Ησίοδος, η μυθολογία αλλά και οι ίδιοι οι Μακεδόνες βασιλιάδες είχαν τις δικές τους απόψεις για το ζήτημα.

Ένας βοσκός στον Ελικώνα ήταν ο Ησίοδος, όπως τον θέλει η παράδοση. Έζησε ανάμεσα στα 750 και 700 π.Χ. και μάλλον δούλευε για το ιερατείο της εποχής. Ο ίδιος λέει πως μια μέρα, εκεί που έβοσκε τα πρόβατά του, του παρουσιάστηκαν οι Μούσες, τον κατσάδιασαν ως εκπρόσωπο όλων των βοσκών που μόνο στο φαγητό είχαν το νου τους και τον φώτισαν να γράψει τη Θεογονία. Είναι, όπως παρατηρεί ο Γεώργιος Ζευγώλης, η κωδικοποίηση της αρχαίας λατρείας. Και είναι το έπος που έκανε τον Ησίοδο δεύτερο, μετά τον Όμηρο, μεγαλύτερο επικό ποιητή της αρχαιότητας.

Η Θεογονία περιγράφει τη γέννηση των θεών. Κι έχει κι ένα δεύτερο ποίημα, συνέχεια του πρώτου, που μιλά για τα παιδιά που γεννήθηκαν από θεούς και θνητές γυναίκες. Μόνον αποσπάσματα σώθηκαν από αυτή τη συνέχεια, που οι ερευνητές ονόμασαν «Ηοίες» και οι αρχαίοι την ήξεραν ως «Γυναικών κατάλογο». Στο δεύτερο κιόλας από τα αποσπάσματα αυτά, ο ποιητής λέει:

«Τούτη (και αναφέρεται στην Αιθρία) έμεινε έγκυος από τον Δία που αγαπά τους κεραυνούς και γέννησε δυο γιους, τον Μάγνητα και τον Μακεδόνα τον αρματομάχο, που κατοικούσαν εκεί γύρω στην Πιερία και στον Όλυμπο».

Η Αιθρία, η μητέρα τους, ήταν, κατά τη μυθολογία, αδερφή του Έλληνα. Κι ο Έλληνας ήταν πατέρας του Δώρου, του Ξούθου και του Αιόλου, δηλαδή των επωνύμων ηρώων από τους οποίους, κατά τη μυθολογία, κατάγονται οι Έλληνες.

Τα δυο αδέρφια έγιναν οι επώνυμοι δύο λαών: των Μάγνητων που εποίκησαν τη χώρα, όπου η σημερινή Μαγνησία, και των Μακεδόνων, που έδωσαν το όνομά τους στη Μακεδονία, σύμφωνα πάντα με την ελληνική μυθολογία. Σύμφωνα με την ιστορική έρευνα, Μάγνητες και Μακεδόνες, που ξεχύθηκαν κάποια στιγμή από τα Πιέρια βουνά, είχαν πολλά κοινά σημεία. Ανάμεσα σ' αυτά, το ότι λάτρευαν τον Εταίρειο Δία, είχαν τον ίδιο πολεμικό χορό και μάλλον μιλούσανε την ίδια διάλεκτο.

Πέρασαν περίπου διακόσια χρόνια από τότε που ο Ησίοδος έγραψε για τον Μακεδόνα και τον Μάγνητα. Ήταν στα 500 ή 496 π.Χ. όταν οι Ελλανοδικές των Ολυμπιακών αγώνων βρέθηκαν μπροστά σε μια ένσταση που θυμίζει σημερινές εποχές. Στην Ολυμπία είχαν κατέβει για να μετάσχουν στους αγώνες και αθλητές από τη Μακεδονία μ' επικεφαλής τον βασιλιά Αλέξανδρο Α'. Αυτόν που λίγα χρόνια αργότερα, στις Πλαταιές, θα κοινοποιούσε τα σχέδια του Μαρδόνιου στο ελληνικό στρατόπεδο, επειδή, όπως είπε, «ήταν Έλληνας και δεν ήθελε να δει τις ελληνικές χώρες σκλαβωμένες στους Πέρσες».

Στην Ολυμπία, έπεσε πανικός στους αντιπάλους και κάποιοι πρόβαλαν το επιχείρημα πως οι αγώνες είναι μόνο για Έλληνες. Ο βασιλιάς Αλέξανδρος έπρεπε ν' αποδείξει την ελληνικότητά του, για να μπορέσει ν' αγωνιστεί. Την απέδειξε παρουσιάζοντας το γενεαλογικό του δέντρο. Το παραθέτει συνοπτικά ο Θουκυδίδης στο 2ο βιβλίο της Ιστορίας του. Το παραθέτει και ο Ηρόδοτος στο 8ο βιβλίο της δικής του Ιστορίας: Ήταν γιος του Αμύντα, κι αυτός του Αλκέτα, που ήταν γιος του Αερόπου, κι εκείνος του Φιλίππου (του Α', -ο Β' δεν είχε γεννηθεί ακόμη) κι αυτός του Αργαίου που είχε πατέρα τον Περδίκκα. Κι όλοι γνώριζαν πως ο Περδίκκας ήταν απόγονος του Τήμενου.

Για να θυμίσουμε, ποιος ήταν ο Τήμενος, πρέπει να πάμε πολύ πίσω, στον χώρο της μυθολογίας. Σύμφωνα με αυτήν, ο Ευρυσθέας έδιωξε τους γιους και τους απογόνους του Ηρακλή από την Πελοπόννησο. Οι Ηρακλείδες βρήκαν φιλοξενία στην Αθήνα του Θησέα, οργανώθηκαν και, τρεις γενιές αργότερα, ξεκίνησαν την εκστρατεία που ονομάστηκε «κάθοδος των Ηρακλειδών». Η εκστρατεία κατέληξε στην κατάκτηση της Πελοποννήσου. Αρχηγοί των Ηρακλειδών ήταν ο Κρεσφόντης, ο Αριστόδημος κι ο πρόγονος του Περδίκκα: ο Τήμενος, που του έλαχε η Αργολίδα. Με άλλα λόγια, οι βασιλιάδες της Μακεδονίας κατάγονταν από τον Δία και τον Ηρακλή κι ήταν τόσο Έλληνες, όσο και οι βασιλιάδες της Σπάρτης και οι Αλευάδες της Θεσσαλίας. Γι' αυτούς, όμως, ποτέ κανείς δεν έφερε αντιρρήσεις στο ότι ήταν Έλληνες.

Ιστορία, αρχαιολογία και παράδοση δένουν σε μια σφιχτή πλεξίδα και δεν επιτρέπουν παρερμηνείες.

(protagon.gr, 8.7.2014)